

מנקודת מבטו של אקטואר ביטוח חיים ופנסיה: פוליסות ביטוח החיים כיום - כתבה מס' 4

האקטואר רועי פולניצר מסביר את מנגנון הצבירה ודמי הניהול בפוליסות ביטוח החיים כיום.

מפרמיות ודמי ניהול מהצבירה) של 2,099,664 ש. אז עושה שכל

בעבר דמי הניהול מהפרמיות היו גבוהים יותר: 11% מתוך הפרמיה החדשית. לפני יותר מ-16 שנה נשיא לשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל (IAVFA), פרופ' רמי יוסף, הראה במאמר שפרסם שאם לוקחים מבוטח של 7,000 ש"ח בחודש ותחת הנחות אקטואריות מסוימות (ריבית, תמורת, גידול בשכר וכו'), אזי כל 0.5% דמי ניהול שנתיים מהצבירה, על פני 35 שנה, שקולים אפקטיבית מכל הבחינות האקטואריות המהותיות ל-12% דמי ניהול מהפרמיות החדשיות.

לפי פרופ' יוסף, מבוטח שמשלם כיום 1.05% דמי ניהול שנתיים מהצבירה ו-4% דמי ניהול מהפרמיות החדשיות – משל משלם לחברת הביטוח 29.20% דמי ניהול מהפרמיות החדשיות, ללא דמי ניהול שנתיים מהצבירה: 12% דמי ניהול מפרמיות חדשיות כפול 2.1 (1.05% חלקי 0.5%) בתוספת 4% דמי הניהול המקוריים מהפרמיות החדשיות.

למעשה פוליסות ביטוח המנהלים כיום כוללות דמי ניהול נמוכים יחסית מתוך הפרמיה החדשית ודמי ניהול גבוהים יחסית מתוך הצבירה. הסיבה לכך ברורה: הפרמיה החדשית היא קבועה, בעוד שהצבירה הולכת וגדלה עם השנים. המסקנה היא שבכל מקרה למבוטחים שווה להתמקח על דמי הניהול, ולנסות להשיג דמי ניהול נמוכים ככל הניתן.

המהפכה הגדולה של ביטוחי החיים הנוכחיים היא העובדה שלחברת הביטוח וגם לסוכן הביטוח (שמקבל עמלות לאורך השנים ולא באופן חד-פעמי בעת מכירת הפוליסה) משתלם מאוד לשמור אצלם את פוליסת הביטוח של המבוטח לאורך זמן. לרוב, זה גם טוב למבוטח.

הכותב הינו הבעלים והאקטואר הראשי של "שווי פנימי", פירמה העוסקת ביינוץ פיננסי בתחומים של הערכות שווי, אקטואריה ועוד. לכותב ניסיון אינטנסיבי של מעל 16 שנים בתחום אקטואריה ביטוח חיים ופנסיה הכולל תמחור, עריכת מחקרים, בניית מודלים אקטואריים הערכת פרמיות סיכון, הערכת עתודות ביטוח, הערכת התחייבויות ביטוחיות של חברת ביטוח ובניית מאזנים אקטואריים של קרנות פנסיה.

הלקוח. בהנחה ששכרו של המבוטח לא ישתנה, הרי שהיא תמשיך לגבות ממנו 58 ש"ח כל חודש. כעת נניח שבסוף השנה השנייה, שהייתה טובה מאוד מבחינת ההשקעות של חברת הביטוח, יש למבוטח צבירה שמסתכמת ב-26,000 ש"ח (12,369 ש"ח היו לו בתחילת השנה, עוד 12,000 ש"ח הוא הפריש במהלך השנה השנייה ועוד 1,631 ש"ח חברת הביטוח הרוויחה עבורו מהשקעותיה באותה שנה). שוב יידרש המבוטח לשלם לחברת הביטוח 1.05% דמי ניהול מהצבירה, קרי, 273 ש"ח, וכך ייוותרו לו בסוף השנה השנייה רק 25,727 ש"ח.

מכך אנו למדים מדוע חשוב כל כך לחברות הביטוח שהמבוטחים ימשיכו אצלן שנים רבות. נכון שהן גובות כסף בכל חודש מהפרמיה (4%), אבל הכסף הגדול באמת הוא דווקא מהצבירה (1.05%). אם בכל חודש חברת הביטוח שבדוגמא שלנו גובה 58 ש"ח מאותו מבוטח, הרי שמדובר בעמלה שנתי של 696 ש"ח.

כעת תתארו לעצמכם את המבוטח שלנו בעוד עשר שנים: נניח ששכרו כבר עלה כמה פעמים והוא הספיק לצבור תשואה יפה על הצבירה שלו שעומדת כבר על 300,000 ש"ח - וכעת החברה גובה כבר 3,150 ש"ח בשנה. ויש לא מעט מבוטחים כאלה עם צבירה בפוליסת ביטוח המנהלים של מיליון ש"ח ואפילו 2 מיליון ש"ח.

לדוגמא, כאקטואר יצא לי לפגוש בשבוע האחרון זוג מתגרשים, שהבעל הוא מהנדס ויש לו פוליסת ביטוח מנהלים עם צבירה של 2 מיליון ש"ח. איך? כי הוא עובד כמהנדס במשך 28 שנים (מגיל 26 בערך), ושכרו החדשי הממוצע (על פני 28 השנים) עומד על 30,000 ש"ח. המעביד שלו מפריש לו לתגמולים 6.5%, הוא מפריש לעצמו לתגמולים 6% ובנוסף המעביד מפריש לו לפיצויים עוד 8.33%.

כלומר, הפרשה החדשית שלו לביטוח מנהלים הייתה 20.83% מהשכר החדשי (מבלי לקחת בחשבון עוד 10% הפרשה לקרן השתלמות: 2.5% הוא ו-7.5% המעביד). אז יש לנו מבוטח שמרוויח 30,000 ש"ח בחודש ששך ההפרשות החדשיות שלו ושל המעביד ביחד לחברת הביטוח עומדות על 6,249 ש"ח (20.83%) ואם נכפול 6,249 ש"ח ב-12 חודשים (כדי לקבל את סך ההפרשות השנתיות) וב-28 שנים נקבל צבירה ברוטו בפוליסה (לפני ניכוי עמלות

בתחילת 2004 שונו פוליסות ביטוח החיים ללא הכר. פוליסות ה"עדיף" וה"מעורב" לסוגיהן חלפו מן העולם, ובפוליסות החדשות המבוטח יודע בדיוק איזה מרכיב הולך לחיסכון ומהו מרכיב הביטוח ומרכיב אובדן כושר העבודה. כמו כן המבוטח יודע כמה עמלות הוא משלם לסוכן ולחברה, וההסדר של "משתתפות ברווחים" למעשה נעלם.

התקנות החדשות קובעות, כי המבוטח משלם עמלות מתוך הפרמיה החדשית לחברת הביטוח, ובנוסף לכך גובה החברה אחוז מסוים מתוך החיסכון הצבור כדמי ניהול. האוצר הגביל את גביית העמלות ודמי הניהול שיכולות חברות הביטוח לגבות מהמבוטח; כך שהן יכולות לרדת מהמינימום שנקבע, אך לא לעלות מעליו.

נניח שהמבוטח מרוויח 10,000 ש"ח בחודש ומפריש 7% מהשכר לביטוח, כאשר המעסיק מפריש עוד 7.5%. בסך הכל, המבוטח מפריש מדי חודש לחברת הביטוח 1,450 ש"ח. מתוך הפרמיה החדשית גובה חברת הביטוח דמי ניהול. דמי הניהול בביטוחי המנהלים עומדים כיום על כ-4% מהפרמיות החדשיות, כלומר בדוגמא שלנו, בכל חודש 58 ש"ח (4% כפול 1,450 ש"ח) הולכים לעמלות של חברת הביטוח, וכך למבטח נשארים רק 1,392 ש"ח לחיסכון ולרכישת ביטוח חיים.

נניח שהמבוטח שלנו קונה ביטוח חיים בעלות של 392 ש"ח, אזי הוא מפריש 1,000 ש"ח לחיסכון. הסכום המופרש לביטוח חיים קונה למבוטח סכום מובטח שאתו יקבלו שאירוי של המוטב, אם ורק אם המבוטח ימות טרם הגעתו לגיל הפרישה (סכום זה מכונה "הטבת מוות"), והכל לפי תנאי הפוליסה. גם כאן האוצר הכתיב לחברות הביטוח מה המקסימום שמוותר להן לגבות.

את כספי החיסכון, 1,000 ש"ח במקרה דנן שלפנינו, משקיעה חברת הביטוח לפי כללים של האוצר, המעניקים לה רמת חופש גבוהה יחסית. בנוסף, חברת הביטוח גובה דמי ניהול על השקעת הכסף - 1.05% בשנה.

נניח שבסוף השנה הראשונה למבוטח צבירה של 12,500 ש"ח. למעשה מדובר ב-12,000 ש"ח אותם הפקיד בעצמו (1,000 ש"ח בחודש כפול 12 חודשים) ועוד 500 ש"ח שחברת הביטוח הצליחה להרוויח עבורו מההשקעות שלה. בסוף השנה גובה חברת הביטוח מתוך הצבירה את דמי הניהול שלה, אותן - 1.05%. כלומר, אם הצבירה היא 12,500 ש"ח, הרי שחברת הביטוח תגבה בערך 131 ש"ח וכך למבוטח יישארו רק 12,369 ש"ח.

במהלך השנה השנייה תמשיך חברת הביטוח לגבות בכל חודש עמלות מתוך הפרמיות של